

# Doniyor kitobi — bir yuz yigirmainchi

## *Payg'ambarlik Alomatlarini Ochiqlash: Injildagi Bashoratlarning Bajo Bo'lishini Tushunish*

Jeff Pippenger

2024-03-06

Quyosh, oy va yulduzlar bilan ifodalangan alomatlarining bajo bo'lishi tarixchilar, adventizm kashshoflari hamda Opa Uaytning yozuvlari orqali yetarlicha yoritib berilgan. Iso tilga olgan ayrim alomatlar esa boshqalariga qaraganda unchalik tanish emas. Kamdan-kam kishilar “yer” ustidagi “xalqlarning iztirobi” muayyan bir bajo bo'lishga ega bo'lganini anglaydilar. Ular “osmon qudratlari”ning larzaga kelishi timsoli, yer qudratlarining larzaga kelishi nimani ifodalashidan farqli ravishda, nimani anglatishini aniq tushunmaydilar. Laodikeyadagi adventistlarning esa ozchiligi “bulutda kelayotgan Inson O'g'lining” “kelishi” Millerchilar tarixida bajo bo'lganini tushunadi.

“Masihning kelishining aniq kuni va soati vahiy qilinmagan. Najotkor O'z shogirdlariga O'zi ham ikkinchi zohir bo'lishining soatini ma'lum qila olmasligini aytdi. Ammo U shunday ayrim voqealarni tilga oldiki, ular orqali Uning kelishi yaqinlashganini bilishlari mumkin edi. «Quyoshda, oyda va yulduzlarda alomatlar bo'ladi», — dedi U. «Quyosh qorayadi, oy o'z nurini bermaydi va osmon yulduzlari tushib ketadi». Yer yuzida esa, U aytganidek, «xalqlarning tangligi va hayratga tushishi bo'ladi; dengiz va to'lqinlar shovullaydi; odamlarning yuraklari qo'rquvdan va yer yuziga kelayotgan hodisalarni kutishdan hushdan ketadi».”

“Va ular Inson O'g'lining osmon bulutlarida qudrat va ulug'vor shon-shuhrat bilan kelayotganini ko'radilar. Va U buyuk karnay sadosi bilan O'z farishtalarini yuboradi, va ular Uning tanlanganlarini to'rt shamoldan, osmonning bir chetidan tortib ikkinchi chetigacha yig'ib keladilar.”

“Quyosh, oy va yulduzlardagi alomatlar amalga oshdi. O'sha vaqtdan beri zilzilalar, bo'ronlar, dengiz to'lqinlarining ofatlari, vabo va ocharchilik ko'paydi. Yong'in va toshqin orqali yuz berayotgan eng dahshatli vayronagarchiliklar biri ortidan biri tez sur'atda kelmoqda. Haftadan haftaga sodir bo'layotgan bu dahshatli falokatlar bizga jiddiy ogohlantirish ohangida so'zlab, oxirat yaqin ekanini, yaqin orada buyuk va hal qiluvchi bir voqea zarurat taqozosi bilan yuz berishi lozimligini e'lon qilmoqda.

“Sinov muddati endi ko'p uzoq davom etmaydi. Endi Xudo O'zining tiyib turuvchi qo'lini yerdan tortmoqda. U uzoq vaqt davomida erkaklar va ayollarga O'z Muqaddas Ruhi vositasi orqali gapirib keldi; ammo ular bu da'vatga quloq solmadilar. Endi U O'z xalqiga ham, dunyoga ham O'z hukmlari orqali so'zlamqda. Bu hukmlar davri hali haqiqat nima ekanini bilib olish imkoniyatiga ega bo'lmaganlar uchun marhamat davridir. Rabbiy ularga mehr bilan nazar soladi. Uning rahm-shafqatga to'la yuragi ta'sirlanadi; Uning qo'li hanuz qutqarish uchun cho'zilgan. Bu oxirgi kunlarda haqiqatni birinchi marta eshitadigan ko'plab kishilar

xavfsizlik qo‘rasiga qabul qilinadilar.” Review and Herald, 1906-yil 22-noyabr.

Millerchilar tarixi so‘nggi kunlarda har bir tafsilotigacha takrorlanadi. Birinchi farishtaning kelishi va tarixini belgilagan “alamatlar” uchinchi farishtaning kelishi va tarixini belgilaydigan “alamatlar”ning timsolidir. Barcha muqaddas islohot harakatlari so‘nggi kunlarda uchinchi farishta harakatiga parallel ravishda kechadi.

“Xudoning yer yuzidagi ishi har bir buyuk islohot yoki diniy harakatda, asrdan asrga, hayratlanarli darajadagi o‘xshashlikni namoyon etadi. Xudoning insonlar bilan muomala qilish tamoyillari hamisha bir xildir. Hozirgi zamonning muhim harakatlari o‘tmishdagilar bilan o‘ziga xos o‘xshashlikka ega, va cherkovning avvalgi asrlardagi tajribasi bizning zamonimiz uchun nihoyatda qimmatli saboqlarni o‘z ichiga oladi.” The Great Controversy, 343.

Vahiy kitobining o‘n sakkizinchi bobidagi qudratli farishta orqali ifodalangan tarix — uchinchi farishtaning tarixidir, va uchinchi farishta orqali ifodalangan tarix Miller harakati tarixidagi birinchi va ikkinchi farishtalar tarixi bilan parallel ravishda kechadi.

“Xudo Vahiy 14-bobdagi xabarlarga bashoratlar qatorida ularning o‘rnini bergan, va ularning ishi bu yer tarixining yakunigacha to‘xtamasligi kerak. Birinchi va ikkinchi farishtaning xabarlari hanuz bu vaqt uchun haqiqatdir va undan keyin keladigan mana bu xabar bilan yonma-yon davom etishi kerak. Uchinchi farishta o‘z ogohlantirishini baland ovoz bilan e‘lon qiladi. «Bulardan keyin, — dedi Yuhanno, — men osmondan tushib kelayotgan, buyuk qudratga ega yana bir farishtani ko‘rdim, va yer uning ulug‘vorligidan yorishdi». Bu yoritishda uchala xabarning ham nuri birlashadi”. The 1888 Materials, 803, 804.

Birinchi va ikkinchi farishtalarning ishi, uchinchi farishtaning ishi bilan parallel bo‘lgan holda, o‘nta bokira haqidagi masalda ham tasvirlangan.

“Meni ko‘pincha o‘nta bokira qiz haqidagi masalga murojaat qilishadi; ulardan beshtasi dono, beshtasi esa nodon edi. Bu masal eng mayda tafsilotigacha bajo bo‘lgan va bajo bo‘ladi, chunki u aynan shu vaqt uchun alohida qo‘llanishga egadir va uchinchi farishtaning xabari kabi bajo bo‘lgan hamda zamonning oxirigacha hozirgi haqiqat bo‘lib qolaveradi.” Review and Herald, August 19, 1890.

Vahiy kitobining o‘ninchi bobida tasvirlangan tarix yetti momaqalldiroq sifatida ifodalangan, va yetti momaqalldiroq Millerchilar tarixi davomida sodir bo‘lgan voqealarni ifodalaydi; bu esa birinchi va ikkinchi farishtalar xabarlarining tarixi edi. Yetti momaqalldiroq, shuningdek, oxirgi kunlarda yuz beradigan “kelajak voqealari”ni ham ifodalaydi va ular Millerchilar tarixida bo‘lgani kabi ayni “tartib”da amalga oshadi.

“Yuhannoga berilgan va yetti momaqalldiroqda ifoda etilgan maxsus nur birinchi va ikkinchi farishtalarning xabarlari ostida sodir bo‘ladigan voqealarning tasviri edi. ...”

“Bu yetti momaqalldiroq o‘z ovozlari yangratganidan so‘ng, kichik kitobga doir masalada Yuhannoga, xuddi Doniyorga berilgani kabi, shunday buyruq keladi: ‘Yeti momaqalldiroq aytgan narsalarni muhrlab qo‘y.’ Bular kelajakdagi voqealarga taalluqli bo‘lib, ular o‘z tartibida oshkor qilinadi.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, 7-jild, 971.

Barcha islohot harakatlari bir-biriga parallel bo‘lib, ular bir yuz qirq to‘rt minglikning yakuniy islohot harakatini yoritib berish uchun “satr ustiga satr” tarzida bir joyga keltirilishi kerak. O‘nta bokira qiz haqidagi masal Xudoning xalqining Millerit harakatidagi va bir yuz qirq to‘rt minglik harakatidagi ichki tajribasini tasvirlaydi.

“Matto 25-bobdagi o‘nta bokira qiz haqidagi masal ham Adventist xalqining tajribasini tasvirlaydi”. Buyuk kurash, 393.

Milleritlarning ham, bir yuz qirq to‘rt mingning ham ishi va xabari Vahiy kitobining o‘n to‘rtinchi bobidagi uch farishta orqali ifodalangan.

“Men tajriba orttirish uchun qimmatli imkoniyatlarga ega bo‘lganman. Men birinchi, ikkinchi va uchinchi farishtalar xabarlarida tajribaga ega bo‘lganman. Farishtalar osmonning o‘rtasida uchib, dunyoga ogohlantirish xabarini e‘lon qilayotgan va bu yer tarixining oxirgi kunlarida yashayotgan xalq bilan bevosita bog‘liq bo‘lgan holda tasvirlanadi. Hech kim bu farishtalarning ovozi eshitmaydi, chunki ular osmon koinoti bilan hamohang tarzda mehnat qilayotgan Xudoning xalqini ifodalovchi timsoldir. Xudoning Ruhi bilan yoritilgan va haqiqat orqali muqaddas qilingan erkaklar va ayollar bu uch xabarni o‘z tartibida e‘lon qiladilar.” Life Sketches, 429.

Vahiy kitobining o‘ninchi bobida ifodalangan bashoratli voqealar yetti momaqaldiroq orqali tasvirlangan. Bu voqealar ilohiylikning insoniylik bilan birlashadigan nuqtasini belgilaydi. Masih Matto yigirma to‘rtinchi bobda, Mark o‘n uchinchi bobda va Luqo yigirma birinchi bobda ko‘rsatib bergan “alomatlar” Miller harakatini boshlab bergan “alomatlar”ni ifodalaydi hamda bir yuz qirq to‘rt ming kishining harakatiga parallel guvohlikni tashkil etadi. Bir yuz qirq to‘rt ming kishi, Xano‘x va Ilyos orqali ifodalanganidek, o‘limni totmaydi. 2001-yil 11-sentabr — Masih yer tarixining oxirgi avlodining kelishini belgilovchi deb ko‘rsatgan “alomat” — Luqo yigirma birinchi bobda ko‘rsatilgan. Bir yuz qirq to‘rt ming deb ataladigan, Xano‘x va Ilyos orqali ifodalangan o‘sha guruh orasida bo‘lish, “alomat”ni va u ifodalovchi barcha narsani tan olishni talab etadi.

Iso shogirdlarini Millerchilar harakatini boshlab bergan “alomatlar” tarixidan o‘tkazib yetaklaganidan so‘ng, ayni o‘sha tarixni ifodalovchi bir masalni ham kiritib, O‘zining tarixiy guvohligini yana takrorladi va kengaytirdi.

So‘ng U ularga bir masal aytdi: “Anjir daraxtiga va barcha daraxtlarga qaranglar; ular endi kurtak yozganda, buni ko‘rib, yoz yaqinlashganini o‘zlaringiz bilasizlar. Xuddi shuningdek, sizlar ham bu voqealar yuz berayotganini ko‘rganingizda, bilinglarki, Xudoning Shohligi yaqinlashgandir. Sizlarga chinini aytayin, ularning hammasi bajo bo‘lmaguncha, bu avlod o‘tib ketmaydi. Osmon va yer o‘tib ketadi, ammo Mening so‘zlarim aslo o‘tib ketmaydi.” Luqo 21:29–33.

Iso masalni “anjir daraxti” — birlikda — va “barcha daraxtlar” o‘rtasidagi farqni ko‘rsatish bilan boshlaydi. “Anjir daraxti” — ahd xalqi bo‘lib, u oxirgi kunlarda o‘zini Xudoning qoldiq xalqi deb e‘tirof etuvchi Laodikiyadagi Adventizmdir. Boshqa “daraxtlar” esa g‘ayriyahudiylar edi.

“Yahudiy xalqini ifodalovchi, e’tirof barglari bilan qoplangan, ammo unda topiladigan hech qanday meva bo‘lmagan anjir daraxtining la’natlanishini qayd eting. Yahudiylar ushbu voqeadan keyin qirq yil davomida yashagandek yashab, ammo o‘lik bo‘lib qolganlari kabi, axloqiy, fikrlovchi, tirik mavjudotni ifodalovchi anjir daraxti ustiga la’nat e’lon qilinadi; u Xudo tomonidan la’natlangan edi. E’tibor bering, G‘ayriyahudiylarni ifodalovchi boshqa daraxtlar barg bilan qoplanmagan edi. Ular bargsiz bo‘lib, Xudo haqidagi bilimga ega ekanlik da’vosini qilmas edi. Ularning meva berish vaqti hali kelmagan edi.” Maxsus Guvohliklar va’zgo‘ylar va xizmatchilar uchun, 7-son, 59–61.

Oxirgi kunlardagi Laodikiyalik Adventizm la’natlangandir, chunki u o‘zini Xudoning qoldiq xalqi deb e’lon qilsa-da, bu da’vosi samarasizdir. Iso ushbu parçada o‘zaro bog‘liq, ammo bir-biridan farqli bo‘lgan ikki nuqtani bayon qilmoqda. U Xudoning da’vo qiluvchi xalqi bilan, Xudoning qonunini saqlashni da’vo qilmaydigan va oxirgi kunlardagi qoldiqning alomatlari bo‘lgan, Laodikiyalik Adventizm esa o‘zida mavjud deb da’vo qiladigan Bashorat Ruhira ega bo‘lmagan g‘ayriyahudiylar o‘rtasidagi farqni ko‘rsatmoqda. Oxirgi kunlardagi barglar Vahiy kitobida Yuhanno tomonidan aniqlab berilgan qoldiq ekanini da’vo qiluvchi e’tirofni ifodalaydi.

“Butparastlar dunyosi bargsiz, mevasiz anjir daraxtlari bilan ifodalangan edi. Butparastlar ham, yahudiylar kabi, taqvodorlikdan mahrum edilar, biroq ular Xudoning marhamatida ekanliklarini da’vo qilmagan edilar. Ular yuksak ruhoniylilik bilan maqtanmagan edilar. Ular Xudoning yo‘llari va amallariga nisbatan har jihatdan ko‘r edilar. Ular uchun anjirlar vaqti hali kelmagan edi. Ular hanzul ularga nur va umid olib keladigan kunni intizom bilan kutayotgan edilar.” Signs of the Times, February 15, 1899.

Anjir daraxti bilan boshqa daraxtlar o‘rtasidagi farqqa Masih yana bir farqni qo‘shdi. Anjir uchun daraxtlarning kurtak yozish vaqti, G‘ayriyahudiylar daraxtlarining kurtak yozish vaqtidan boshqacha edi. Oxirgi kunlarda “jamoatlarga ikkita alohida da’vat beriladi”, va Vahiy kitobining o‘n sakkizinchi bobidagi farishtaning birinchi ovozi, bir yuz qirq to‘rt mingning kurtak yozishi qachon yuz berishi kerak bo‘lgan vaqtni belgilaydi. Vahiy o‘n sakkizdagi “ikkinchi ovoz” esa, boshqa daraxtlar qachon kurtak yozishi kerak bo‘lganini ifodalaydi.

Masih davrida yahudiylar anjir daraxti edilar, g‘ayriyahudiylar esa boshqa daraxtlar edilar. Millerchilar tarixida protestantlar anjir daraxti edilar, Millerchilar esa boshqa daraxtlar edilar. Oxirgi kunlarda Laodikeyadagi Adventizm Quddusdan (uzumzordan) olib tashlanadigan, mevasiz anjir daraxtidir, bir yuz qirq to‘rt ming esa meva beradigan anjir daraxtlaridir. Hali ham Bobilda bo‘lgan Xudoning boshqa farzandlari g‘ayriyahudiylar sifatida ifodalangan.

“G‘ayriyahudiy,” ta’rifiga ko‘ra, “begona”dir. G‘ayriyahudiy daraxtlar anjir daraxti kurtak chiqarib, jonlangan paytda mudroq (o‘lik) holdadir, ularda na kurtak, na meva bo‘ladi. Mudroq daraxt quruq daraxtdir, va G‘ayriyahudiylar Vahiy kitobining o‘n sakkizinchi bobidagi ikkinchi ovoz orqali Bobildan chiqishga da’vat etilganlarida, ular shunda yettinchi kun Shabbatini saqlashni tanlaydilar va Rabbiy bilan ahdga kiradilar.

Begona xalqning o‘zini Egamizga qo‘shgan o‘g‘li: “Egam meni O‘z xalqidan butunlay ajratib qo‘ydi”, deb aytmasin; va bichilgan kishi ham: “Mana, men quruq daraxtman”, demasin. Zero,

Egamiz shunday deydi: “Mening shanba kunlarimni tutadigan, Menga manzur bo‘lgan narsalarni tanlaydigan va Mening ahdimga mahkam yopishadigan bichilgan kishilarga — ularga O‘z uyimda va devorlarim ichida o‘g‘illardan ham, qizlardan ham afzalroq bir o‘rin va bir nom beraman; ularga abadiy bir nom beramanki, u yo‘q bo‘lib ketmaydi. Shuningdek, Egamizga qo‘shilib, Unga xizmat qilish, Egamizning nomini sevish va Uning qullari bo‘lish uchun kelgan begona xalq o‘g‘illarini, shanba kunini bulg‘amasdan tutadigan va Mening ahdimga mahkam yopishadigan har bir kishini — ularni ham Muqaddas tog‘imga olib kelaman va ibodat uyimda ularni shod qilaman; ularning kuydiriladigan qurbonliklari va boshqa qurbonliklari Mening qurbongohim ustida maqbul bo‘ladi; chunki Mening uyim barcha xalqlar uchun ibodat uyi deb ataladi.” Ishayo 56:3–7.

Begona — “g‘ayriyahudiy”dir, va “ikkinchi ovoz” ularni Bobildan chiqishga chorlaydi; ular Xudoning muqaddas tog‘iga olib kelinadilar, shunda u Uning “muqaddas” tog‘i bo‘ladi, chunki “birinchi ovoz” tarixida ifodalangan sinov jarayoni orqali bug‘doy bilan begona o‘t ajratilgan bo‘ladi. Ular oxirgi kunlarda Egamizning tog‘iga kelganlarida, g‘ayriyahudiylar endi begona ham, quruq daraxtlar ham bo‘lmaydilar.

Quyosh va oy qorayadi, yulduzlar esa o‘z nurlarini qaytarib oladi. Egamiz ham Siondan bo‘kiradi, Quddusdan O‘z ovozi eshittiradi; osmonu zamin larzaga keladi. Ammo Egamiz O‘z xalqining umidi, Isroil farzandlarining qudrati bo‘ladi. Shunda sizlar Men Sionda, Muqaddas tog‘imda maskan tutgan Egangiz Xudoyingiz ekanimni bilasizlar. Shunda Quddus muqaddas bo‘ladi, va begona kishilar endi uning ichidan o‘tmaydi. Yo‘el 3:15–17.

Xudoning boshqa suruvini Bobil ichidan chaqirib chiqaradigan “ikkinchi ovoz” tarixining kirib kelishi Millerchilar harakatining alomatlari orqali oldindan timsollangan “alamatlar”ga ega. Biz ko‘rib chiqayotgan Masihning guvohligi Matto yigirma to‘rtinchi bobda, Mark o‘n uchinchi bobda va Luqo yigirma birinchi bobda bayon etilgan. O‘sha uch guvohning har birida ko‘rsatilgan “alamatlar”dan biri — osmonning qudratlari larzaga kelishidir; ammo Yo‘elning Quddus qachon “muqaddas” bo‘lishini ko‘rsatadigan “alamatlar” tasvirida “osmonlar ham, yer ham larzaga keladi.”

Yo‘el Quddus bo‘lgan Quddusda yuz beradigan bashorat qilingan “alamatlar”ning mukammal bajo bo‘lishini ko‘rsatmoqda. O‘sha vaqt — Rabbiy bir yuz qirq to‘rt mingdan gunohlarni olib tashlagan, va Laodikiya jamoati Filadelfiya harakatiga o‘tgan paytdir. Aynan o‘sha paytda oltinchi harakat (Filadelfiya) yettinchi jamoat ichidan bo‘lgan sakkizinchi harakatga (Filadelfiya) aylanadi. Aynan o‘sha paytda Kurashuvchi Jamoat G‘olib Jamoatga aylanadi. Kurashuvchi Jamoat — bug‘doy va begona o‘tdan tarkib topgan Xudoning jamoati uchun qo‘llanadigan nomdir. G‘olib Jamoat esa Xudoning “muqaddas” bo‘lgan muqaddas tog‘idir, va “endi uning orasidan yotlar o‘tmaydi.”

Ko‘tarilgan bayroqning, ya‘ni G‘olib Jamoatning, ya‘ni “yettidan bo‘lgan sakkizinchi”ning, ya‘ni Quddus “muqaddas” bo‘ladigan davrning kirib kelishi “alamatlar” bilan birga kechadi. Iso O‘z xalqiga bir yuz qirq to‘rt ming kishining muhrlanishini aniqlab beradigan hayot yoki o‘lim “alomi”ni tanib olishlari uchun tayanch nuqtasini berish maqsadida, bu nihoyatda muhim saboqni o‘rgatishda daraxtlardan va daraxt hayotining tabiiy aylanishidan foydalandi.

“Masih O‘z xalqiga O‘zining kelishi alomatlarini kuzatib turishni va kelayotgan Shohlarining belgilarini ko‘rganlarida shodlanishni buyurgan edi. U dedi: ‘Bu narsalar yuz bera boshlaganda, boshingizni ko‘taring va nigohingizni yuqoriga qarating; chunki najotingiz yaqinlashib kelmoqda.’ U O‘z izdoshlariga bahorda kurtak yozayotgan daraxtlarni ko‘rsatib, dedi: ‘Ular endi novda chiqarganida, buni ko‘rib, yozning yaqin qolganini o‘zingiz bilasiz. Xuddi shuningdek, sizlar ham bu narsalarning yuz berayotganini ko‘rganingizda, Xudoning Shohligi yaqin ekanini bilinglar.’ Luqo 21:28, 30, 31.” Buyuk Kurash, 308.

Bahor daraxtlari kurtak yoza boshlaganda, yoz yaqinlashgan bo‘ladi.

O‘rim-yig‘im o‘tib ketdi, yoz tugadi, ammo biz najot topmadik. Yeremiyo 8:20.

G‘unchalayotgan daraxtlar bahor ekanini bildiradi; shundan so‘ng biz yoz yaqinligini bilamiz, hosil esa aynan yoz faslida yig‘ib olinadi.

Ularni sepgan dushman — iblisdir; o‘rim esa dunyoning oxiridir; o‘roqchilar esa farishtalardir. Matto 13:39.

O‘rim dunyoning oxiridadir. Daraxtlar kurtak yoza boshlaganda, siz dunyoning oxiri yaqinlashganini bilishingiz lozim.

“Najotkorning bir so‘zi boshqasini inkor etadigan qilib talqin qilinmasligi kerak. Uning keladigan kuni ham, soati ham hech bir insonga ma‘lum bo‘lmasa-da, Uning kelishi qachon yaqinlashganini bilishga bizga ta‘lim berilgan va bu bizdan talab qilinadi. Bundan tashqari, Uning ogohlantirishiga e‘tiborsiz qarash hamda Uning kelishi qachon yaqin ekanini bilishni rad etish yoki bunga beparvo bo‘lish, To‘fon qachon kelayotganini bilmagan Nuh davrida yashaganlar uchun qanday halokatli bo‘lgan bo‘lsa, biz uchun ham shunchalik halokatli bo‘lishi o‘rgatiladi.” Buyuk Kurash, 371.

Luqo kitobining yigirma birinchi bobi haqidagi tadqiqotimizni keyingi maqolada davom ettiramiz.

“Men yer yuzidagi qudratlarning hozir larzaga keltirilayotganini va voqealar tartib bilan sodir bo‘layotganini ko‘rdim. Urush, urush haqidagi mish-mishlar, qilich, ocharchilik va vabo avvalo yer yuzidagi qudratlarni larzaga keltiradi; so‘ngra Xudoning ovozi quyoshni, oyni va yulduzlarni, shuningdek bu yerni ham larzaga keltiradi. Men Yevropadagi qudratlarning larzaga kelishi, ba‘zilar ta‘kidlaganidek, osmon qudratlarining larzaga kelishi emas, balki g‘azabga to‘lgan xalqlarning larzaga kelishidir, deb ko‘rdim.” Early Writings, 41.